

Szerkesztő: Körmendy Regina

LELŐ

HELY

Ásványgyűjtői hírlevél

2011/VII. szám

Aranyszínű kvarckristályok a Szén-patakból

Fénykép: Körmendy Regina

Pdf-ben letölthető: www.mamit.hu és www.geomania.hu

Tartalom

A bükki mészkőbányák ásványai, kiemelten a vas-szulfidok és azok átalakulási termékei	2
1. Eger, Kis-Eged-hegy, felhagyott mészkőbánya	
2. Felsőtárkány, Mész-völgy, felhagyott mészkőbánya	
3. Eger-Felnémet, Berva-völgy, működő mészkőbánya	
4. Felsőtárkány, Kő-köz, sziklaszoros	
5. Cserépfalu, Perpác-hegy, felhagyott mészkőbánya	
A Cseternás-bérci és Szén-pataki ércesedés nyomon követése (2011. augusztusi, októberi és novemberi kutatások eredményei).....	10
Honti Miklós emlékére	19
Hírek, érdekességek.....	20
Újraindul az ózdi szénbányászat	
2011-ben kezdődött a védett ásvány- és fosszilialelőhelyekről szóló jogszabálytervezetről folytatott érdekegyeztetés	
Szászország a világ legnagyobb óntermelője lehet	
A német érchegységi karácsonyi fafaragások bányászati eredete.....	21

A bükki mészkőbányák ásványai, kiemelten a vas-szulfidok és azok átalakulási termékei

A bükki mészkőbányák kevésbé ismertek az ásványgyűjtői körökben, kivéve a négy legnagyobb feltárást (Berva-völgy, Nagy-Kőmázsa, Mexikó-völgy, Bél-kő). Azonban a kisebb feltárások zöme is tartogat érdekességeket az ásványgyűjtők számára. Az alábbiakban 12 mészkőfeltárást szeretnék bemutatni, amelyekben 2011-ben terep-bejárásokat végeztem. A lelőhelyek földtani viszonyait csak röviden fogom kifejteni, a lelőhelyek közeinek formációkba sorolása alapján lesznek felsorolva. Az ásványoknál nem fogok kitérni a vas-, illetve mangán-oxidok közösleges megjelenési formáira, a vas-szulfidok utáni vas-oxidos átalakok és a különösebb formák viszont meg lesznek említve.

Kor	Formáció	Feltárás	Előforduló ásványok*					Átalakok	
			kalcit	barit	markazit	pirit	vas-szulfátok	Markazit után	Pirit után
Felső triász	Felsőtárkányi Mésző	Eger, Kis-Eged-hegy	x					x	x
Középső-felső triász	Bervai Mésző	Felsőtárkány, Mész-völgy	x	x	x			x	x
		Felsőtárkány, Kő-köz	x						
		Eger-Felnémet, Berva-völgy	x	?	x			x	
		Cserépfalu, Hór-völgy, Perpác-hegy	x					x	
	Bükkfennsík Mésző	Miskolc-Tapolca, Vár-hegy	x		x			x	
		Miskolc-Tapolca, Nagy-Kőmázsa	x		x	x		x	
		Miskolc, Tatár-árok, Mexikó-völgy	x		x	x	x	x	x
		Szilvásvárad, Istálló-kő-lápa	x						
		Bélapátfalva, Bél-kő	x	?	x	?		x	x
Középső triász	Fehérkői Mésző	Miskolc-Diósgyőr, Fényes-kő-völgy	x					x	

* a mindenhol előforduló vas- és mangán-oxidok nélkül

? az adott ásványfajt leírták/említették a feltárástól, de nincs rá bizonyíték

Formáció (felső-triász)

Felsőtárkányi Mésző

1. Eger, Kis-Eged-hegy, felhagyott mészkőbánya

Geológia: szürke tűzkőlecsés triász mészkő márgabetelepülésekkel; eocén agyag

Leírás: Két kisebb, erősen benőtt feltárás található a Kis-Eged-hegy északnyugati oldalán.

Ásványok:

Kalcit: dm-es kalcitos tömbök; vékony, rostos, hematit által színezett erek; borsókövek; 1-5 mm-es romboéderek és 2-8 mm-es szkalenoéderek mészkővön; 5-10 cm-es, romboédes végződésű szkalenoéderek, 1-6 cm-es, bonyolult, főleg romboéderekből álló kombinációk

Vas-oxidok: mm körüli pirit utáni átalakok; cm-es, akár dm-es konkréciók, némelyeken 1-2 mm-es pirit hexaéderek és markazit ciklikus ikrek (dárdakovand) utáni átalakok is láthatóak

álatok pirit és markazit után, képsz.: 5 cm.

pirit utáni álatok, képsz.: 14 mm

72 mm széles kalcit kristálycsoport

79 mm-es kalcit egykristály

Bervai Mészke Formáció (középső-felső-triász)

2. Felsőtárkány, Mész-völgy, felhagyott mészkebánya

Geológia: szürke triász mészke, a fedőréteg miocén riolittufa és finomrétegzett tavi kvarcit
Leírás: A két szintből álló, enyhén benőtt kőfejtő a Berva-bérc keleti oldalán található.

Ásványok:

Barit: 3-15 cm-es tömeges, táblás kristályokból álló halmazok, ritka

Kalcit: tömeges halmazok; 1-10 mm-es szkalenoéderes, romboéderes kristályok; 1-8 mm-es ágyúpat termetű kristályok

Markazit: 1-6 mm-es rombos dipiramisos, álhatszöges táblás kristályok; aggregátumok; hintések

Vas-oxidok: dudoros halmazok; 1-10 mm-es markazit utáni átalakok

markazit utáni átalakok, képsz.: 40 mm

rombos dipiramisos markazit, képsz.: 25 mm

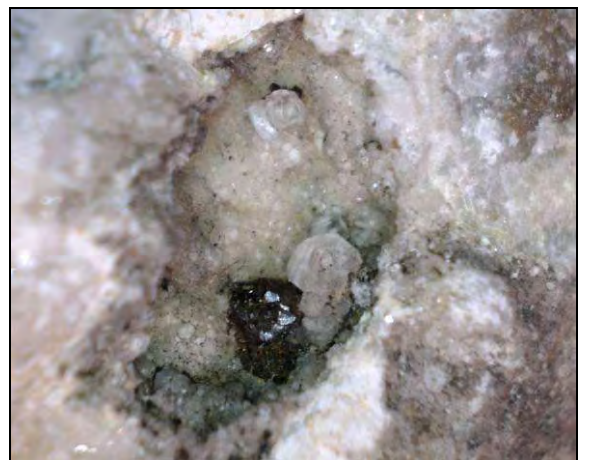
tavi kvarcitos tömb, képsz.: 83 mm

gömbös-vesés vas-oxid, képsz.: 8 cm

vékony- és vastagtáblás barit, képsz.: 3 cm

markazit utáni átalak kalcittal, képsz.: 22mm

3. Eger-Felnémet, Berva-völgy, működő mészkőbánya

Geológia: szürke triász mészkő, a fedőréteg miocén agyag és márga

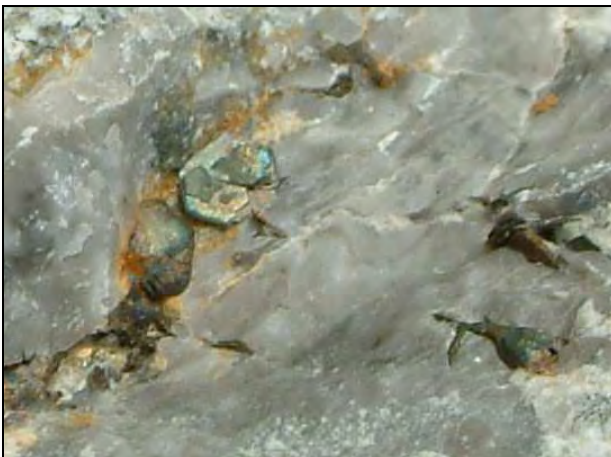
Leírás: A nyolc szinten művelt kőfejtő a Berva-bérc nyugati oldalán található.

Ásványok:

Kalcit: 10 cm-t is elérő romboéderek, szkalenoéderek; akár dm-es cseppkövek; a fedőben kalcittal kitöltött szeptáriás konkréciók; tömegek

Markazit: 1-2 mm-es dárda-kovandók, álhatszögös táblák, rombos dipiramisok

Vas-oxidok: markazit utáni átalakok →

álhatszögös táblás markazit, képsz.: 32 mm

tenyéryi kalcit kristálycsoport

rombos dipiramisos markazit, képsz.: 51 mm

10 cm-es kalcit óriáskristály

4. Felsőtárkány, Kő-köz, sziklaszoros

Geológia: szürke triász mészkő, jura radiolarit, miocén agyagmárga és homok

Leírás: A kő-közi sziklaszorost Felsőtárkány határában az Eger-lillafüredi műút vágja két részre.

Ásványok:

Kalcit: sugaras tömeges halmazok, néha szkalenoéderez végződéssel; 1-2 cm-es romboéderek, szkalenoéderek

Kvarc: radiolaritos tömbökben piszkosfehér, zömök, torzult, 1-2 mm-es kristályok

Vas-oxidok: 1-2 mm-es pirit utáni átalakok

kalcitkristályok mészkövön, képsz.: 4 cm

pirit utáni átalak, képsz.: 15 mm

5. Cserépfalu, Perpác-hegy, felhagyott mészkőbánya

Geológia: szürke triász mészkő, vörösgyag betelepülésekkel

Leírás: A Hór-völgy legalsó szakaszán, a Suba-lyuk barlanggal szemközti hegyoldalon található.

Ásványok:

Kalcit: tömeges; 1-3 mm-es romboéderek, ágyúpátok, szkalenoéderek; borsóköves bevonatok

Vas-oxidok: 1-2 mm-es markazit utáni átalakok; kristályos átalakos felületű tömegek

álatkos kristályhalmaz, képsz.: 77 mm

gömbös borsókő bevonat, képsz.: 11 cm

A kimaradt hét lelőhelyről a következő számban jelenne meg folytatás. Ha valaki részletesebb leírást szeretne kapni a bemutatott feltárásokról, ezen az e-mail címen érdeklődhet:

galpeti93@gmail.com

A működő Berva-völgyi mészkőbánya elérhetősége:

Omya Eger Mészkőfeldolgozó Kft.

3300 Eger, Lesrét út 71.

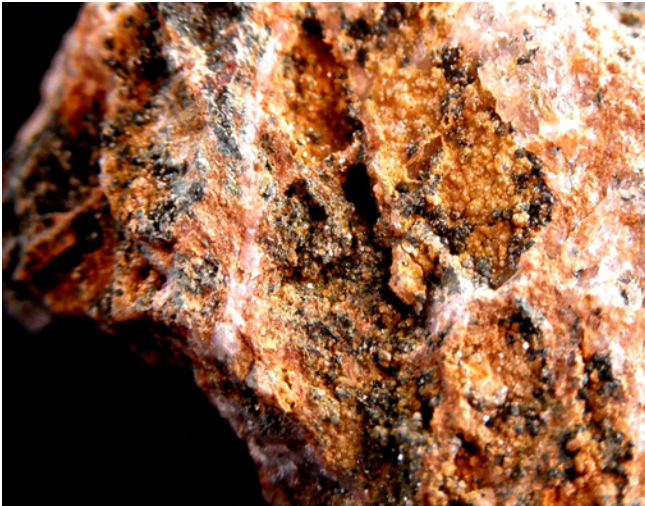
Tel.: 36/531-510

Gál Péter, Miskolc

A Cseternás-bérci és Szén-pataki ércesedés nyomon követése (2011. augusztusi, októberi és novemberi kutatások eredményei)

A mátrai ércesedés peremi teléreinek megkutatására 1964-ben került sor, elsőként a Cseternás-bérc déli végén árkoltatták meg a felszíni telérkibúvásokat, ill. a patakhordalék által felismerhető kvarcos-baritos teléreket. A cseternási telér átlagos csapásiránya 330-150°, ÉK-i dőléssel és kb. 500 méteren keresztül a Cseternás-bérc oldalán a felszínen lévő kvarcos-baritos törmelék alapján követhető. A kutatók akkoriban főleg szfalerit-, pirit- és galenitnyomokat találtak. Az érc a patakhordalékban található nagy görgetegben is nyomozható. A 80-as években aztán három további telért árkoltattak meg a környékén, a Szén-patak nyugati oldalán lévő Szalajka-házi telért, Malomkő-bérci telért és Kovácsréti-telért. Több helyen ferde fúrásokat is mélyítettek, a megfúrt kőzetek és az ércesedés nagyon hasonló volt mindegyikben, művelésre azonban egyiknél sem került sor.

A fenti információkkal láttam el az egyik, a Mátrát igen jól ismerő, valamint eléggé strapabíró gyűjtőtársamat még télen, így kora tavasszal elindult Lajosháza felől és végigjárta a Szén-patak völgyét, sőt, át is vergődött a Cseternás-bérc túloldalára és a Cseternás-patakot követve visszajutott a Szalajka-házig. Különböző kvarcos, baritos, érces mintákat hozott, amelyek közül egy pár igen színes (sárgás, zöldes) ásványtársulást mutatott, melyet a Miskolci Egyetemen Ba-farmakosziderittel, dufrénittel azonosítottak. Arzenát, barit az Asztag-kőnél is felszínre kerül, akkor miért ne ettől pár km-re ÉK-re?

*Ba-farmakosziderit, dufrénit, vasoxidok
a tavaszi mintákból*

*Sötétzöld dufrénit, vasoxid
a tavaszi mintákból*

Mint minden gyűjtők által nem igen látogatott és ezért kevésbé ismert terület esetén a Cseternás-bérc vonzása emiatt egyre nőtt. Gyűjtőtársam – terhelhetőségemet ismerve – lebeszélte arról, hogy a Szén-patak völgyét a nagy szintkülönbséggel Mátraszentimre felől közelítsem meg, hanem saját útvonalát ajánlotta, mely több km-en keresztül majdnem síkban halad és említve a régi gyűjtőmondást – ami fent van, az lent is van - azaz a patak megteríti az asztalt. Azzal tisztában voltunk, hogy a Szén-patakot teljes hosszában intenzív gyűjtéssel egy nap alatt nem tudjuk végig járni, így két szakaszra osztottuk a kutatást – Lajosháza és a Szalajkaház alatti Karos-hídig, valamint a Szalajkaház feletti szakaszra – a Cseternás-bérc és a Malomkőbérc közötti részre, valamint a Cseternás-bérc keleti oldalára (Cseternás-patak völgye).

Az első túrát az év egyik legmelegebb napjára sikerült tervezni, már hajnalban 28°-ot mutatott a hőmérő, amikor Lajosházánál kiszálltunk a kocsiból és megkerestük a turistautat, amiről kiderült, hogy a Szalajkaházra vezető vasúti pályát építették rá, csak hogy a vasút a 2010. árvíz által okozott pályarombolások miatt nem járt. Tehát indulás a talpfákon, ami jó 7 km-es távolságban (oda-vissza) nem éppen kellemes vállalkozásnak bizonyult., de legalább árnyékban tettük meg az utat.

A talpfán való gyaloglás kezdete

Szén-patak medre a vasúti pálya oldalán

Útközben megnéztük az út jobb oldalán fekvő nagy andezitbányát is, de abban az elég gyér kalciton, hiáliton és piriten kívül mást nem találtunk. Végül egy erősen megrongált hídhoz értünk, ami alatt nagy görgetegmező alakult ki az árvíz idején, ebben már rábukkantunk az első telérkvarcokra, szépen fejlett kvarcokkal, kalcedonnal bélelt üregek és apró szfalerites hintésekkel.

Andezitbánya az út mentén

Kőhalmazok az első híd alatt

Az erősen kovásodott tufás telérközet itt baritot alig, viszont sok barit utáni kalcedonálalakot tartalmazott, külsőre nagyon hasonlított az Asztagkő kvarcitos tufára, így nem lepődtem meg az első cinnabaritos nyom láttán. Időközben már nagyon meleg lett, így módfelett örvendeztünk annak, hogy a turistaút végre elhagyta a vasúti töltést és az erdőben vezetett tovább, a kanyargó patakmederben egyre több lett a kvarcos, érces hordalék. És végül megérkeztünk a várva várt Karos-hídig, amely gyakorlatilag a célpontunk volt, a már 30° feletti hőmérsékletet figyelembe véve.

Patakpart a Karos-hídnál

Megérdemelt ebédszünet

Köves patakmeder a Karos-híd felett

Nagy telér-görgeteg

A telérdarabokból egyre több érc került elő, a szfalerites nyomok pirittel és galenittel bővültek és szép, akár 10 centis kvarcüregek is társultak hozzájuk.

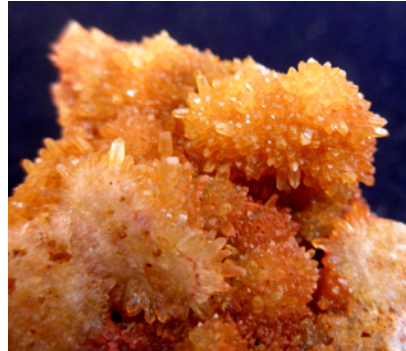
Leletek a Szén-patak alsó szakaszából:

Zöld hiálit

Hegykristályok

Kvarccsokrok

Irizáló kvarc, kék kalcedon

Kvarcüreg

Barit utáni kalcedon

Galenit kalcedonban

Szfalerit kvarcban

Piritbevonat

Narancssárga kvarcok

Nagy sárga kvarcok

Nagy kvarcos telérdarab a Karos-híd felőli patakmederből

A visszautat már eléggé kimerült állapotban tettük meg és kíváncsian vártuk a túra folytatását, amelyre aztán végül csak októberben került sor, kb. 20 fokkal alacsonyabb hőmérsékleten. A túrát intenzív puhatolás előzte meg, próbáltam megszerezni egy behajtási engedélyt az erdészetből, de csak annyit sikerült elérni, hogy Gyöngyösolymos-Asztag-kő felől a sorompóig mehessünk fel, ott viszont le kellett állítani a kocsit, 20 perces séta a Szalajka-házig, bízott az erdész.

Tény, hogy a sorompó az Asztag-kő és Üstökfő közötti útszakaszra esik, tehát még jó messze a Szalajka-háztól (kb. ennyi mint Lajosháza, de legalább nem talpfákon kell gyalogni!) és aztán egy újonnan létesült vadaskert kerítését kell követni. A kerítést volt alkalmunk megbecsülni, amikor szembe találtunk magunkat egy jókora vaddisznóval (társai mögötte feküdtek az erdő homályában).

A sorompó, figyelmeztetővel

Kilométeres kerítés

Nagy röfi a kerítésen túl

Enyhén lejtő úton a Szén-patak völgyébe

Aztán végre elkanyarodott az út és enyhén lejtős terepen leereszkedtünk a Szalajka-házi vasút-végállomásra. Az út nem 20, hanem 50 perces volt, de lehet, hogy az erdésznek más a tempója, különösen akkor, ha előtte vadászkutya fut, vagy utána vaddisznó...

Mindenesetre nagyon örültünk a Szén-patak menti pihenőnek és elfogyasztottuk megérdemelt kávénkat, szendvicseinket.

Szalajkaházi pihenő

Tűzrakóhely a Szén-patak mentén

Rövid pihenőnket követően továbbindultunk, hamarosan elértük a Szalajka-házi erdészlakot, majd átkeltünk a Szén-patakon. A híd után a Cseternás-bérc alján az út keletre fordul, mi azonban egyenesen, a patak mentén folytattuk utunkat.

Szalajka-házi erdészlak

Szén-pataki híd

Vasúti bevágás a Cseternás-bérc alján

Vízmosás recski érces meddővel

Récski hányó a patak mentén

Nagy anhidrites-pirités telérdarab

Először átvágtunk a régi vasúti bevágáson, majd egy vízmosáshoz értünk, ahol egymás után két érdekes leletünk volt – az első egy szalagos karbonátos darab, a másik egy teljesen üde, dúsérces darab, amelyen fél centis piritek, szfaleritek szikráztak a napfényben. Hát, ilyen ércet nem vártunk innen. Az avar alól kikapart minden egyes kő ércesnek bizonyult, eszméletlen sok, szép pirit, szfalerit került a kezünkbe és egyre gyanúsabbak lettek a leletek. Amikor aztán kijött az anhidrit, pirrhotin, mindenféle zöld másodlagos rézászvány és végül egy egyértelműen szkarnos, epidotos-gránátos-pirités darab, egyértelművé vált – itt recski mélyszerinti anyagot raktak le, miért és mikor, azt talán sose tudjuk meg. Mindenesetre – aki nem járt az I. aknában ércet szedni, az most bepótolhatja...

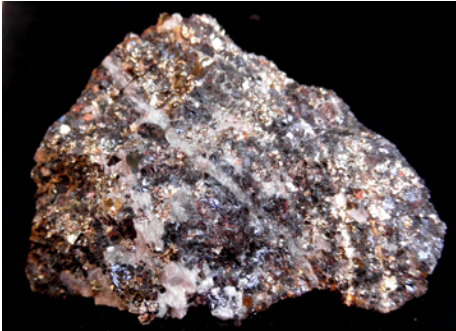
Leletek a Cseternás-bérc aljáról (recski hányó):

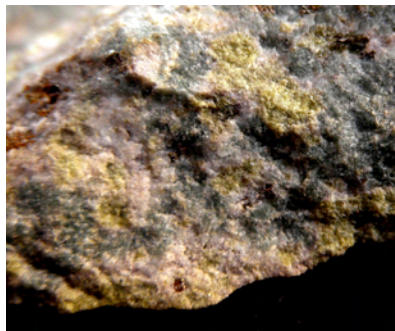
Recski aragonit

Recski dúsérc-tömb (pirit, szfalerit)

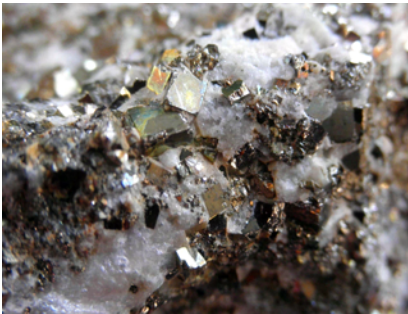
Szفالerit-pirit dúsérc

Epidot

Tömör pirhotin

Fél centis piritek

Devillin, kalcit

Pirités dúsérc

Ennek ellenére, hogy a 2000-es rekultivációnál ott voltam Recsken, most is szedtem pár mintát érdekesség gyanánt, de mivel nem az volt, amit kerestünk, a fiúk megmászta a Cseternás-bérc keresztül-kasul megárgolt gerincét, mi lányok azonban a Cseternás-patak, majd a Szén-patak medrét forgattuk át igazi cseternási ércdarabok után kutatva.

Cseternás-bérci árkolások – behálózzák az egész hegyet, a tetején aknára is bukkantak

Szintéző-jel (?) a Cseternás-bérci telérrákolásnál

Cseternás-patak völgye

A Cseternás-patak mély völgyében, medrében azonban koromfekete andezit-tömbökön kívül semmit sem találtunk, ezért követtük a patakmedret egészen a Szén-pataki torkolatáig, majd folytattuk a kutatást a Szén-patak hordalékában.

Cseternás-patak andezit-torlatja

Szén-pataki torlat 1(!) db telérkvarc-darabbal

Itt már Móni kezébe akadt egy nagyobb telérkvarc-darab, apró fenn-nőtt kvarcokkal és szfalerites fészkekkel, de akárhogyan forgattuk a szikladarabokat – többet nem leltünk. Így szép lassan követtük a patakot lefelé, miközben a fiúk fenn a bércezen mászkáltak és keresték a remélt arzenátos szikladarabokat.

Leletek a Szén-patak felső szakaszából:

Rózsaszín-fehér barit, kvarc

Hematitos kvarc

Sárga kvarc, goethit

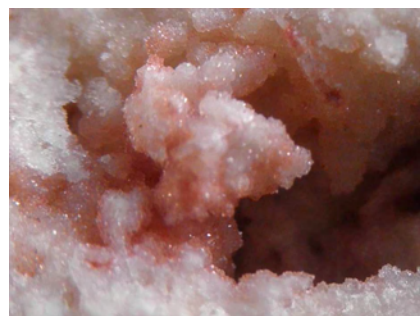
Markazitfészkek kék kalcedonban

Szép sárga kvarcok

Vörös kvarc baritban

Rózsaszín kvarc

Rózsaszín-fehér barit

Kis kvarcos darab

Szfalerit-fészek kvarccal

Telérkvarc akadt az út mentén is, de vasas, kvarcos kitöltéseken kívül nem láttam bennük semmit. Végül visszaértünk a pihenőhöz, ott Móni átmászott a patak túlsó oldalára és átdobott pár kalcedonos, baritos telérdarabot. Ezek már a várt képet mutatták, de arzenátot, foszfátot ezekben sem észleltünk. Közben megérkeztek a hegymászók is, sajnos üres kezekkel, a sok-sok árkolásban egyetlen darab kőre nem akadtak. Hát igen, 30 éves avar sok mindent lefedhet, ismerősöm lelete azokhoz a leletekhez tartozott talán, amit az ember egyszer emel föl a földről és soha többé. Az októberi napfény utolsó sugaraiban indultunk hazafelé, vadászdényben négy órakeresés ajánlatos elhagyni az erdőt, pedig lett volna ott még kutatnivaló.

A harmadik felvonásra végül november 10.-én került sor, mivel a hosszú nyárra hűvös, de napsütéses ősz jött és további jó gyűjtőidővel ajándékozott meg. Most már nem hagytam magam a véletlenre, biztosra mentem és megkértem a tavaszi felfedezőt, hogy vigyen el az arzenátos lelőhelyre, most már – a változatosság kedvéért - két kereken. Ez talán nem a nyugdíjas nénikre jellemző közlekedési módszer, de a cél szentesíti az eszközt és kicsit fagyoskodva, de végül felértünk Mátraszentimrére és irány a Cseternás-bérc. Hamarosan le is értünk a völgybe, hulló falevelek közt, melyek nem éppen könnyítették a további gyaloglást, de felejthetetlen látványt nyújtottak. Kísérőm egy nem túl régi tarvágáshoz vezetett és némi keresgélést követően már vastag avarréteg alatt elrejtve megtaláltuk a kvarcos-baritos tömbök „hült helyét”, azaz némi aprított törmelékkel egy bokor tövében. Eredetileg vagy 6-8 tömb lehetett barátom elmondása szerint, most már csak pár morzsát kapartunk ki az avar alól. Nem tudom, mennyire mehetett hírré az első leletnek, hiszen csak pár embernek meséltem el és a Miskolci Egyetem bevizsgálta az első darabkát, de így is talán annyi az esélye, hogy valaki megtalálja (és nem csak véletlenül bukkan rá, arra kószálva), mint annak, hogy a nov. 8-i kisbolygó eltalálja a földet. Nos, ásványgyűjtés téren semmi sem lehetetlen. Névjegyet ugyan nem hagytam az illető, de egy 2011. júniusi CORA-katalógus átázott maradványait, mely valószínűleg csomagolópapírnak használt.

Szétdarabolt vasas telértömbök

Ennyit találtunk a ritka ásványokból

Vörös kvarcok a törmelékből

Sárga barit kvarcban a törmelékből

Hogy mégiscsak jó helyen jártunk, pár darab morzsányi, a földből kikapart zöldes bevonatú kvarcos-vasas törmelék mutatta. Természetesen 50 méteres körzetben átkutattuk az egész hegyoldalt, miután – ha jó a magammal vitt fúrési térkép – az anyag a 10 gy. sz. ferdefúrás talpkészítésénél jöhetett elő és legurult a hegyoldalra, vagy a tarvágáskor fordították ki a földből, de egyetlen más kvarcos-baritos tömböt, kövecskét sem leltünk. Eléggé lehangolódtam és elátkoztam az elszalasztott lehetőséget, de mit lehet tenni. Mindenképpen – ha az illető netán elolvassa e sorokat – nagyon szépen kérem, abból az erősen vasas-kvarcos tömbből, melyben zöldes-sárgás bevonatú üregeket talált kvarc, barit és vasoxid mellett, adjon át egy darabkát a Miskolci Egyetem Ásványtani Tanszékének, Szakáll Sándornak – ez volt az egyetlen hiteles dufrénit-lelőhely Magyarországon!

Hogy az egyébként csodás őszi napnak legyen pozitív kicsengése, még elmentünk a Szén-patak túloldalára, a kutatási térképbe bejelölt, a Malomkő-bérc alján található telérkibúváshoz. Hogy azt leltük meg, vagy egy másikat – azt nem tudnám biztonsággal megmondani, de telérkvarc-tömböket találtunk – igaz, nem arsenátos-foszfátos, hanem a Szén-patakából ismert kvarcos-baritos-galenites-szfalerites ásványegyüttessel, nagyon szép dúsérces darabok is jöttek elő. Hol az Asztag-kői (baritos-kvarcos-vasoxidos), hol a Gyöngyösoroszi központi ércesedésre (kalcedonos-kvarcos-vasoxidos szalagos) darabokra emlékeztetettek, mindenképpen jobb kedvre derítettek.

Avar alatt alig látható telérkibúvás

A Malomkő-bérc-i lelőhely

Kvarcos és érces telérdarabok

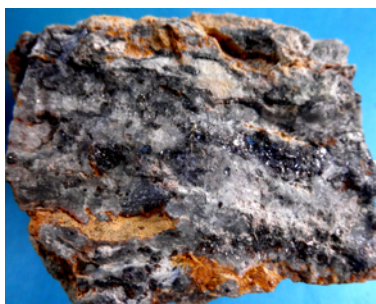
Nagy kvarcüreg

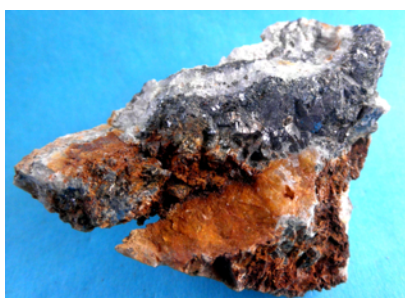
Vékonytáblás barit hegyikristályal

Fehér kvarc galeniten

Szfalerit-galenit-telér

Galenites ér

Kvarcüreg

Ezzel véget ért a Szén-patak-i, Cseternás-bérci kalandunk. Ha a szenzáció el is maradt, sikerült, a Mátra érces terület peremvidékén járva, újra felfedezni az ércesedés és a kutatás nyomait és ezzel bebizonyítani, hogy a rekultiváció után is marad felfedeznivaló a Mátrában, akkor is, ha ez néha a recski mélyszintről szökött ide.

Körmendy Regina

Fényképek: Körmendy Regina

Irodalom:

Dr. Nagy Elemér et al. „Ércföldtani előkutatás a Középső- és Nyugatmátra területén 1980-85, Földtani rész, Országos Földtani és Geofizikai Adattár, T.17160. sz. jelentés

Honti Miklós emlékére

2011. november elején jött a szomorú hír – Miklós elment. Elment az örök ásvány-vadászmezőkre, egyedül, magányosan, úgy, ahogyan szokott néha a Budai-hegyekben barangolni. Csak most már nem jön vissza, mosolyogva élénk tartva szerzeményeinket, hanem visszahozhatatlanul eltűnt. Magányosan élt, volt-e egyáltalán családja, nem tudjuk – neki a TIT volt a családja, ott volt minden találkozási pont, akkor volt társaságban.

Volt törzshelye a klubban az ablakok melletti padosor elején és a TIT-börzén is. Szerette a közös kirándulásokat és sokat olvasott, gyakran hozott irodalmat, talán ő volt az egyetlen az Ásványbarát klubból, aki rendszeresen bejárt a Természettudományi Múzeumba, Papp Gáborhoz, vagy a MÁFI könyvtárába. Ha valami felkeltette érdeklődését, utána járt a dolgoknak, mint pl. a budaörsi piktortéglá-üreges bányászati múltjának. Nagyon szerény anyagi körülmények között élt, gyakran vásároltam tőle apróságokat, sok gondot fordított az őslények preparálására, ásványainak dobozolására, így sok lelete került a gyűjteményembe, elsősorban a Budai-hegységből. Csupa-szív ember volt, segítőkész, bár neki is egyre nehezebben ment a megterhelő hegymászás, a sok hajlongás, köhasítás. De mindig ott volt a túrákon és jól érezte magát az emberek között. Voltak kedvenc helyei, mint pl. a Mátyás-hegyi, ill. Róka-hegyi kőfejtő, a Frank-hegyi markazit utáni pseudomorfózás lelőhelyek, de imádta a Zemplént, a Börzsönyt és a Mátrát is – Kisnánát, a

recski Csákány-kőt ki nem hagyta volna.

Most örökké letette a kalapácsát, talán néha ránk hunyorog odafentről, mintha azt akarna mondani, dolgozzátok szépen, barátaim, majd megszerez az eredményt.

Ez a kép 2008-ban készült, vagy 35 fokos hőségben róttuk köreinket a süttői bányában, elfáradt és talált egy szép árnyékos helyet a bokor alatt – oda menekültem én is. Letette kalapácsát a földre és boldogan nézte, hogy szorgoskodnak a népek a bányában. Tartsuk őt így emlékezetünkben!

Körmendy Regina

Hírek

Újraindul az ózdi szénbányászat

Az origo.hu 2011.nov. 19.-i híre szerint Farkaslyukon, a Gyürki Gyula-tárnánál az Ózdi Szénybányák Zrt. megnyitja az 1996 óta lezárt tárnát és a szellőztetés, ellenőrzést követően előkészítik az 1200 méter hosszú táró újraindítását. Az Ózd környékén található szénvagyont 12 millió tonnára becsülik, de további kutatások eredményeképpen ez akár 25 millió tonnára bővíthet. A termelés beindítását 2014-re tervezik.

Forrás: www.origo.hu, 2011.nov.19.

2011-ben kezdődött a védett ásvány- és fosszilialelőhelyekről szóló jogszabálytervezetről folytatott érdekegyeztetés

Vincze Péter, a VM a jogszabály előkészítésével megbízott munkatársa 2011.nov. 19.-én a MAMIT-nak a CORVINUS Egyetemen tartott kibővített vezetőségi ülésén kifejtette a jogalkotó nézőpontját a magyar ásvány- és fosszilia-lelőhelyek védelméről és a gyűjtés tervezett szabályozásáról. A gyűjtőtársadalmat elsősorban a tervezett rendeletben követelt lelőhelyvédelem és a gyűjtési munka összeegyeztetése érdekli. A vitapartnerek olyan rendszert tartja kívánatosnak, ahol a gyűjtő bizonyos etikai normák betartása mellett természeti értékeket ment meg, tudását, leleteit megosztja a szakmával és ennek fejében hozzáfértést kaphat a védett értékekhez, anélkül, hogy idő- és költségigényes procedúrákat kellene végigjárnia. Ennek feltételrendszerének kidolgozásához a tudományos intézmények, közgyűjtemények, hatóságok és gyűjtők szoros együttműködése szükséges, melynek alapjait az elkövető évben kell lefektetni.

A MAMIT a jogalkotó kívánalmainak eleget téve már kidolgozott az etikai szabályzat első tervezetét, melyet a 2011. 3. számú Geodában a tagság elé tartott és felszólított a tagsági vitára, valamint összeállított egy listát, mely tartalmazza a védelemre szoruló lelőhelyeket. A tervek szerint a gyűjtési engedélyek kiadásainak jelenlegi nehézkes, költséges procedúráját internetes bejelentési kötelezettség és beszámoltatás váltja fel. Ennek működési alapját azonban egy általános gyűjtési jogosultságot bizonyító dokumentum (igazolvány) fogja képezni, melynek megszerzési körülményeit még ki kell dolgozni. A MAMIT honlapján követhetők lesznek a jövőben az érdekegyeztetés egyes stációi.

Szászország a világ legnagyobb óntermelője lehet

Két szászországi bányászati régióban – Geyer (Érchegeység) és Gottesberg (Vogtland) a világ egyik legnagyobb ónérc-vagyonát sejtik, első készletszámítások szerint 180.000 t színércet, melynek jelenlegi piaci értéke 2,7 milliárd Euro. A Heidelberg-i DRAG érckutatási cég már elindított két fúróberendezést Geyerben, Gottesbergben majd 3 fog működni, kb. 400 méter mélységben várják a leggazdagabb készleteket. A 2013-ra tervezett termelés-beindítással elsősorban a z egyre jobban visszafogott kínai importokat kívánják helyettesíteni. Az ónbányászat melléktermékei ezüst, barit, fluorit, kobalt és számos ritka-földfém. Az elmúlt években az elektronikai iparban használt fém piaci ára évente 4-6 %-kal növekedett, emelkedő tendenciával.

Ugyanakkor Szászország EK-i részén, a Lausitzban a Kupferschiefer Lausitz GmbH egy milliárd Euro beruházásával elkezdte az ottani rézpala-vagyon megkutatását, a bányanyitást 2013 végére tervezik.

Forrás: www.spiegel.de, 2011.nov.25.

A német érchegységi karácsonyi fafaragások bányászati eredete

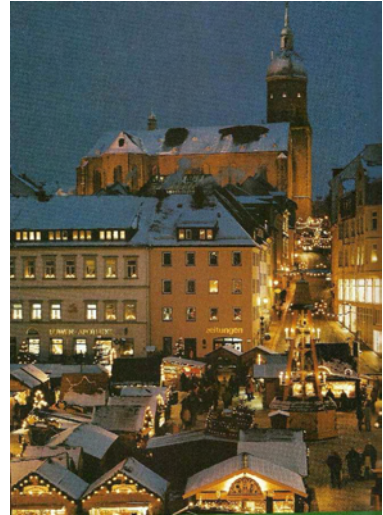
Amikor véget ért az ősz, lehullottak a falevelek és zord idő járta a hegyvidéket, az érchegységi bányászat – kevés kivétellel - a bányák nehézkes megközelítése miatt hóolvadásig leállt. Ilyenkor a családfenntartó férfiak más, szerény jövedelmet biztosító munka után néztek és ehhez az egész hegységet sűrűn behálózó erdő adta meg a forrást – a fát. Ebből kezdtek faragni a háztartáshoz nélkülözhetetlen eszközöket, majd – a gyerekek örömeire – játékokat, szimbolikus figurákat. Kifejezetten érchegységi találmány a forgó „piramis”, ami a bányászati szállításhoz használt lovas járgány szimbóluma.

Piramis rajza mintakönyvből

A nagy Schneeberg-i piramis

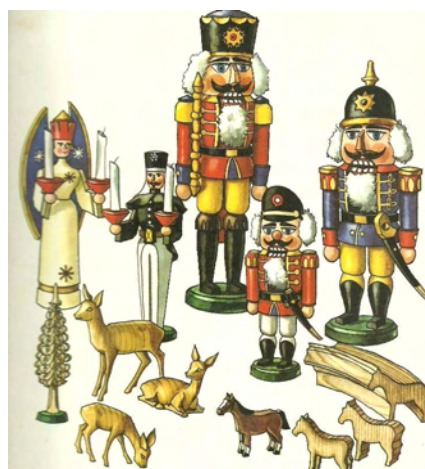

Annaberg adventi vására

A legszebb faragványok azonban a bányászok életét ábrázoló figurák, elsősorban a bányász-angyal együttes – melyben az angyal a háziasszonyt képvisel, ezért mindig kötényt is hord, nem csak szárnyakat. Mindketten kezükben gyertyákat tartanak, így bevilágítva a hosszú téli, sötét napokat. A szigorú tekintetű diótörőket is bányászruhákba öltöztették.

Vidám bányász-figura

Seiffen-i mintakönyv

Bányász és angyal

Különösen kedvelem a táróbejáratot, ill. a tárók faácsolását szimbolizáló ún. „ívét”, amely nem hiányozhat egyik érchegységi háztartásból sem és ami a 90-es évek végén Magyarországon is elterjedt, egyre több ablakban láthatók már az egyszerűsített, csak villanyégőkkel díszített ívek. Az eredeti karácsonyi ívek azonban nem csak gyertyákat hordanak, belül bányászt és csipkeverő asszonyt, vagy a hegyvidéki tájat, falusi jeleneteket ábrázoló képeket, figurákat is.

Otthoni ív Seiffen-i karácsonyi jelenettel

A nagyon ügyes kezű bányászok „nagy szobáját” karácsonykor a „karácsonyi hegy” uralta, mely kizárólag advent- ill. karácsonykor került elő nyári rejtekhelyéből és néha az egész szobát is beterítette, a háziasszony bosszúságára, a férfinép és a gyerekek örömeire. Ezek több éves munkában összeállított tájképek voltak, erdővel, falvakkal, bányákkal és ügyes mechanikai elemekkel, tekerő, vagy kis gőzgép mozgatta egyes részeit.

*A téli Seiffen-t ábrázoló adventi hegy
(Seiffen, Játékmúzeum)*

*Bányát ábrázoló adventi hegy
(Ehrenfriedersdorf, Bányászati múzeum)*

Az érchegységi fafaragványok központja Seiffen község volt, amelynek világhírű játékmúzeuma ma is vonzza a turistákat, de élő hagyományként, az egész színes kavalkád minden évben kiköltözik a közösségi terekre is, a piactereken tartott adventi-karácsonyi vásárokra, de még a házak előkertjeibe is. Ezért óriási élmény, első advent és karácsony között meglátogatni ezt a vidéket, nem giccsáradat és színesen villogó fények fogadnak, hanem egy igen bensőséges, örömteli hangulat, melyhez általában a menettrendszerűen beköszöntő havazás adja a megfelelő körítést.

Körmendy Regina

*Fotók: részben saját, részben turisztikai brosúrákból, ill. a Seiffen-i fafaragványok mintakönyvéből
Forrás: Reisezeit im Erzgebirge, Herbst/Winter 2009, Tourismusverband Erzgebirge, Annaberg-Buchholz*

***Minden kedves OLVASÓNAK KELLEMES ÜNNEPEKET, BOLDOG ÚJ ÉVET és
JÓ SZERENCSÉT KÍVÁNOK !***

Jégkristály-gyűjtemény
Fénykép: Körmendy Regina